

Dansende kerk

door Emmy van Overeem

Tachtig dansers op het altaar. Honderd mensen in de kerk, die zich in een lange rij in de slotdans voegen. Statige en sierlijke bewegingen rijgen zich in de kring tot een sacrale dans, *sacred dance*. Bidden met je hele lijf. In Afrika vinden ze het gewoon. Een man uit Nigeria zei eens tegen me: „Jullie zitten in de kerk als lijken.” Waar hij ter kerke gaat, beweegt iedereen zodra de muziek begint.

Tot in de twaalfde eeuw is er ook in de Westerse kerk hier en daar gedanst. Er zijn zelfs hoogtijdagen geweest waarop de bisschop dansend de kerk binnentrad. Sindsdien zijn we verstijfd. Als je in het huis van God was, moest je je inhouden. Knielen, staan en zitten; meer was aan beweging niet toegestaan.

Dansen: dat woord alleen al werd geassocieerd met bandeloosheid. In eeuwen waarin het lichaam en de seksualiteit naar het achterste plan werden geschoven, kreeg de dans uiteraard in de kerk geen kans. Dat je met je hele lichaam kunt bidden, is een herontdekking van deze tijd.

In de moderne kerk aan de Van Wassenhovestraat in Eindhoven, met het halfronde altaar en een prachtig gekleurd enorm Scheppingsraam, was het afgelopen zondag groot feest. Uit het hele land en van over de grenzen waren de lichtvoetige gelovigen gekomen om, net als koning David voor de Ark des Verbonds, te dansen voor God. Precies als destijds Davids vrouw Michal, zullen er ook nu mensen zijn die vinden dat je je in geloofszaken hoogst ernstig en onbeweeglijk hoort op te stellen. Maar daar waren ze in Eindhoven niet bang voor, geheel en al opgaand in de eenheid van muziek, beweging en devotie.

Het initiatief tot gedante eucharistieviering was uitgegaan van de Bewegingskerk. Zo noemt zich een groep katholieken die, samen met priester-arbeider Jan Peijnenburg en pastoraal werkster-arbeidster Threes van Dijk, nieuwe vormen zoekt voor de religiositeit van mensen — vaak jongeren en arbeiders — die zich in de traditionele liturgie niet meer thuisvoelen. De Bewegingskerk huurt een kerkgebouw van de paters Augustijnen en heeft zo een middelpunt, waar zowel sacrale dansen als gregoriaanse vespers worden geïmproviseerd en in de liturgie uitgevoerd.

Dom Helder Camera spoorde ooit aan tot levendiger geloofsuiting, toen hij zei: „Is het uur niet gekomen, engelen van God, om de mensen opnieuw de dans te leren die ontmoeting is: tot elkander komen, eenheid en gebed?” Zondagavond klonk ook de tekst uit psalm 150: „Looft Hem met tamboerijn en reidans, looft Hem met snarenspeel en fluit”.

De bewegingskerk knutselt niet maar wat aan. De choreografie van de gedante eucharistieviering was van dr. Gabriele Wosin, dochter van prof. Bernard Wosin, de Duitse grondlegger van de *sacred dance*. Samen met Friedel Kloke, leidster van de Sacred Dance school in Zeist, heeft zij de dansen aangepast aan de eredienst en ingestudeerd. Vivaldi, de middeleeuwse polyfone melodieën van Thomas Tallis en Byzantijnse gezangen uit de liturgie van Joannes Chrysostomos, droegen de bewegingen.

Dansen in de kerk: aardig. Maar met die reactie zijn we niet klaar. Dat de jichtige kerk heel voorzichtig en in een uit-

Jan Peijnenburg en Threes van Dijk tijdens de consecratie met „sacred dance”

hoekje weer durft te gaan bewegen, betekent dat de overheersende angst voor lichamelijke aan het verminderen is. In de afgelopen eeuwen zijn we een beetje gaan denken dat ons mooie lijf min of meer een hinderpaal was op weg naar God. Vooral door toedoen van het hellenisme, de culturele ondergrond waarop het christendom is gepreekt, werd een sterke scheiding gesuggereerd tussen het lichamelijke en het geestelijke. Een scheiding die het jodendom, als voedingsbodem van onze evangeliën, vreemd was. De joden dansen nog steeds bij de Klaagmuur in Jeruzalem.

Nu er tekenen zijn dat het christendom opnieuw gaat putten uit de bronnen van het jodendom, is te verwachten dat de kerk haar eenzijdige concentratie op het geestelijke gaat doorbreken. De dans als daad van aanbidding komt terug, de dans als een middel om samen het gemeenschappelijke geloof te beleven krijgt opnieuw aandacht.

De dansende kerk zal nog verder gaan: wanneer de lichamelijke weer meetelt, zal de seksualiteit worden opgewaardeerd. Het gevolg daarvan zal weer zijn dat de vrouw haar plaats in de kerk krijgt. Geest is vereenzelvigd met manzijn, lichaam met vrouwzijn. Angst voor de lichamelijke bracht onherroepelijk angst voor de vrouw mee. De achterstelling van vrouwen in de christelijke kerken, en met name in de rooms-katholieke kerk, hangt samen met de gedachte dat de vrouw vlees is en verleiding, dus gevaarlijk en niet sacraal.

Zondagavond in de Bewegingskerk zagen we een aarzelend begin van een nieuwe liturgische vormgeving. Het waren vooral vrouwen die in de dansende kring baden, het was een vrouw die — samen met de priester — een gelijkwaardig en gelijk aandeel in de eucharistieviering had. Het was een symbolische gebeurtenis, toen zij beiden consacreerden: hier werd het einde gevierd van het louter verbale en zelfs verbalistische christendom.

Als God mens wil worden, telkens weer in de eucharistie, dan kunnen niet alleen mannen voorgaan in de maaltijd van de Heer. Dan zullen mensen het avondmaal moeten bereiden en vieren, mannen en vrouwen samen. Wanneer geest en lichaam geen twee gescheiden grootheden meer zijn, maar eenheid en harmonie, dan kan de kerk weer dansen. ■